

ÖĞRETMEN ÖZYETERLİK İNANÇ ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI VE SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖZYETERLİK İNANÇLARI

ADAPTATION OF THE TEACHERS' EFFICACY BELIEFS SYSTEM-SELF FORM AND PRIMARY TEACHERS' SELF EFFICACY BELIEFS

Çiğdem Şahin TAŞKIN* , Güney HACIÖMEROĞLU**

ÖZET: Bu araştırmada Dellinger, Bobbett, Olivier ve Ellet (2008) tarafından geliştirilen *Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği*'ni Türkçeye uyarlamak amaçlanmıştır. Buna ek olarak, uyarlanan ölçek kullanılarak sınıf öğretmen adaylarının özyeterlik inançları cinsiyet, başarı ve öğrenim düzeylerine göre incelenmiştir. Ölçeğin uyarlama sürecinde test tekrar–test güvenilirlik çalışması kapsamında Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Geçerlik çalışmaları kapsamında ise ölçeğin faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Barlett Küresellik Testi uygulanmıştır. Temel bileşenler faktör analizi sonucunda ölçeğin 5 faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, ölçeğin tümü ve faktörlerine ilişkin Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Buna ek olarak, doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bulgular, Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. Başarı düzeylerine göre öğretmen adaylarının özyeterlik inançları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ayrıca, adayların özyeterlik inançlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı görülmekle beraber öğrenim düzeylerine göre, 4. sınıfların lehine farklılaştığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Özyeterlik İnancı, Öğretmen Adayı, Ölçek Uyarlaması

ABSTRACT: The purpose of this study is to adapt the *Teachers' Efficacy Beliefs System-Self Form* developed by Dellinger, Bobbett, Olivier and Ellet (2008). The research also aims to investigate preservice teachers' self-efficacy beliefs. Data were collected from the 243 preservice teachers enrolled in a primary education programme. During the adaptation process, test-retest reliability and Pearson's correlation coefficient were calculated. In order to establish the construct validity, exploratory factor analysis was employed. The results revealed that the adapted measure have 5 factors. Cronbach alpha coefficients for the overall measure and five factors were also calculated. In addition to this, confirmatory factor analysis was used. Findings revealed that the adapted version of Teachers' Efficacy Beliefs System-Self Form is a valid and reliable instrument. There was no significant difference of preservice teachers' self-efficacy beliefs amongst success levels and gender. However, there was a significant difference of preservice teachers' self-efficacy according to the grade level in favour of final year preservice teachers.

Key words: Self-efficacy Beliefs, Preservice Teachers, Quantitative Research

1. GİRİŞ

Özyeterlik kavramı ilk defa Bandura tarafından Sosyal Bilişsel Kuram içerisinde kullanılmıştır (Bandura, 1977). Bandura (1977) özyeterlik kavramını bireyin belirli bir konuda başarılı olmak amacıyla gerekli etkinlikleri organize ederek uygulamasına ilişkin inancı olarak tanımlamaktadır. Bununla beraber, öğrenme-öğretme süreci dikkate alındığında, özyeterlik inancı öğretmenin belirli bir duruma ait özel öğretim etkinliklerini belirlenmiş nitelikte yürütme yeteneğine ilişkin kişisel inancı olarak tanımlanmaktadır (Dellinger ve arkadaşları, 2008). Bandura (1997 akt. Tschannen–Moran & Woolfolk Hoy, 2006) özyeterlik inancının genel bir beklenti olmaktan çok şartlara bağlı olduğunu belirtir. Buna bağlı olarak, öğretmenlerin özyeterlikleri, okul düzeyinde okul atmosferi, okulun yapısı, okul müdürlerinde liderlik, organizasyonun ortak yeterliği gibi farklı değişkenler dikkate alınarak incelenmiştir (Hoy & Woolfolk, 1993; Lee, Dedick & Smith, 1991).

* Yrd.Doç.Dr.Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi,Çanakkale. csahin@comu.edu.tr

** Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi,Çanakkale.ghaciomeroglu@gmail.com

Caprara, Barbaranelli, Steca ve Malone (2006) öğretmenlerin özyeterlik inançlarını öğretmenlik mesleğine ilişkin memnuniyetleri ve öğrencilerin akademik başarılarını dikkate alarak incelemişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kişisel yeterlik inançlarının mesleğe ilişkin memnuniyetlerinden ve öğrencilerin akademik başarılarından etkilendiği görülmüştür. Woolfolk Hoy ve Spero (2005) öğretmenlerin öğretmen yetiştirme programlarına başladıkları yıldan itibaren öğretmen yeterliğine ilişkin değişikliklerini incelemişlerdir. Araştırmaya göre, katılımcılarda öğretmen yeterliğinin öğretmen adayı iken önemli bir artış gösterdiği ancak mesleğe başladıkları ilk yılda ise önemli derecede düştüğü görülmüştür. Bu değişikliğin katılımcıların mesleğe başladıkları ilk yılda almış oldukları desteğe bağlı olarak açıklanabileceği ifade edilmiştir. Liaw (2009) bir öğretmen yetiştirme programı ile bir ilköğretim okulunun işbirliği kapsamında, öğretmen adaylarının öğretmen yeterliklerine ilişkin farklı kaynaklardan nasıl etkilendiğini incelemiş ve adayların sınıf içi deneyim kazandıktan ve grup tartışmasından sonra daha yüksek düzeyde öğretmen yeterliğine sahip olduklarını vurgulamıştır. Bu durum, sınıf içi deneyim ve grup tartışmasının öğretmen yeterliğini etkilediğini göstermektedir. Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2007) ise 255 öğretmen ve öğretmen adayı ile yapmış oldukları çalışmada, öğretime ilişkin kaynaklar ve kişilerarası destek gibi şartlara ilişkin faktörlerin belirgin şekilde öğretmen adaylarının özyeterliklerini etkilediğini belirlemiştir. Bununla beraber, şartlara ilişkin faktörlerin deneyimli öğretmenlerin özyeterliklerinde daha az rol oynadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmalar incelendiğinde, öğretmen yeterliği (teacher efficacy) ve öğretmen özyeterliği (teacher self-efficacy) kavramlarının kullanıldığı görülmektedir. Dellinger ve arkadaşları (2008) bu iki kavramın karıştırıldığını; zaman zaman birbirinin yerine kullanıldığını belirtmiştir. Bununla beraber, bu kavramların birbirinden farklı olduğunu vurgulamış dolayısıyla farklı ölçülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca, Bandura'nın özyeterlik teorisi temel alınarak öğretmen yeterliğini ölçmek amacıyla geliştirilen bazı ölçeklerin (Ashton & Webb, 1986 akt. Dellinger et.al. 2008; Gibson & Dembo, 1984) daha sonra öğretmenlerin özyeterlik inançlarını ölçmek amacıyla kullanıldığını belirtmiştir. Bununla beraber, bu ölçeklerin Emmer ve Hickman (1991) ve Goddard ve Goddard (2001) gibi araştırmacılar tarafından özyeterlik inancını belirlemek amacıyla uyarlandığını ifade etmiştir. Bu sebeple, bu ölçeklerin öğretmen yeterliğini değerlendirdiğini, özyeterlik teorisini ise sınırlı bir biçimde yansıttığını vurgulamıştır.

Bu konuda ülkemizde yapılan araştırmalar incelendiğinde; bazı araştırmaların öğretmen yeterliği (Numanoğlu & Bayır, 2009; Yılmaz & Çokluk Bökeoğlu, 2008) bazı araştırmaların da öğretmen özyeterliği (Ekici, 2008; Taşkın Can, Cantürk Günhan & Öngel Erdal, 2005; Üstüner, Demirtaş, Cömert & Özer, 2009) üzerine odaklandığı görülmektedir. Örneğin, Numanoğlu ve Bayır'ın (2009) çalışmasında Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerini kazanma durumlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçladığı görülmektedir. Yılmaz ve Çokluk Bökeoğlu (2008) ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yeterlik inançlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Elde edilen bulgular öğretmenlerin Öğretim Yeterliği faktörüne ilişkin görüşlerinin “çok katılıyorum”, Kişisel Yeterlik faktörüne ilişkin görüşlerinin ise “orta derecede katılıyorum”a karşılık geldiğini göstermektedir. Bununla beraber, öğretmenlerin, Öğretim Yeterliği faktörüne ilişkin görüşleri arasında cinsiyet, branş, eğitim durumu, kıdem, yaş ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısına göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiş; Kişisel Yeterlik faktöründe ise cinsiyet, branş, kıdem ve yaşa göre anlamlı farklılık bulunmazken, eğitim durumu ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısına göre farklılık bulunduğu görülmüştür. Taşkın Can, Cantürk Günhan ve Öngel Erdal (2005) ise çalışmalarında fen bilgisi öğretmen adaylarının fen derslerinde matematiğin kullanımına yönelik özyeterlik inançlarının cinsiyete bağlı olarak değişmediğini, ancak sınıf

düzeyine göre dördüncü sınıfların lehine anlamlı bir artış gösterdiğini belirlemiştir. Kaya ve Dönmez (2008) ise dördüncü sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarına uygulanan “Düşünme Becerilerinin Öğretimine Yönelik Öz-yeterlik Algı Ölçeği”nin dört faktöründen biri olan “Üst Düzeyli Düşünme Becerilerinin Öğretimi ile İlgili Öz-yeterlik Düzeyleri” faktörünü çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmada akademik başarı değişkeni ve üst düzeyli düşünme becerilerinin öğretimi ile ilgili öz-yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer değişkenlerle ilgili anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Dellinger ve arkadaşları (2008) öğretmenlerin özyeterlik inançlarını değerlendiren ölçeklerin öz yeterliğin anlamını açık ve doğru bir biçimde yansıtmaya ve özyeterlik inançlarını şekillendiren şartları dikkate alarak değerlendirme gibi faktörleri göz önünde bulundurması gerektiğini belirtir. Bu sebeple, öğretmenlerin özyeterlik inançlarını yani özel öğretim ve öğrenmeye yönelik etkinlikleri başarılı bir biçimde yürütmelerine ilişkin yetenekleri hakkındaki kişisel inançlarını ölçmek amacıyla bir ölçek geliştirmişlerdir. Bu araştırmada da kullanılan Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği (Teachers' Efficacy Beliefs System-Self Form) ile inançların şekillendiği şartları da dikkate alarak öğretmenlerin özyeterlik inançlarını doğru ve kapsamlı bir biçimde ölçmeyi amaçlamışlardır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Dellinger ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği'ni Türkçeye uyarlamak ve sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançlarını incelemek amaçlanmaktadır. Buna göre araştırmanın alt amaçları aşağıdaki gibidir:

- Öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek
- Öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının öğrenim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek
- Öğretmen adaylarının başarı düzeylerine göre özyeterlik inançları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek.

2. YÖNTEM

2.1. Çeviri Çalışması

Bu araştırmada kullanılan Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği önce Türkçe'ye çevrilmiş; daha sonra elde edilen Türkçe form özgün dili olan İngilizce'ye yeniden çevrilmiştir. Bu süreçte yer alan uzmanlar her iki dili de iyi bilen, öğretmen eğitimi hakkında deneyimli araştırmacılardan oluşmaktadır. Ölçeğin orijinali, Türkçeye çevrilmiş hali ve geri çevirisi dil ve anlam bakımından incelenmiştir. Uzmanların önerileri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış ve ölçek son haline getirilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Marmara Bölgesinde yer alan bir üniversitenin eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Veriler 2009–2010 akademik yılında toplanmıştır. Araştırmaya 58'i (%23.9) erkek ve 185'i (% 76.1)kız olmak üzere toplam 243 öğretmen adayı katılmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Dellinger ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği'nin özgün halinin geliştirilme sürecinde üç aşama bulunmaktadır. Birinci aşamada özyeterliğin değerlendirilmesinin ölçek maddelerindeki sözcüklerin ifade biçimine göre değişip değişmediği incelenmiştir. Bu sebeple, üç farklı form geliştirilmiş olup bu formların

ikisinde ölçek maddelerinde yer alan sözcükler geleneksel bir biçimde (...yapabilirim.) diğerinde ise geleneksel olmayan biçimde (*Yapabilmeye ilişkin inancım...dır.*) kullanılmıştır. Ölçekler toplam 434 öğretmene uygulanmıştır. Her öğretmen üç ölçekten ikisini yanıtlamıştır. Geleneksel olmayan biçimde ifade edilen maddelerin yer aldığı ölçekten farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu sebeple, ölçek geliştirme sürecinin bundan sonraki aşamasına geleneksel olmayan biçimde ifade edilen ölçek ile devam edilmiştir.

İkinci aşama ölçek maddelerinin gelişimini içermektedir. Bu ölçekte maddelerin gelişimini anlamlı öğretim etkinliklerinin seçiminde kullanılan Profesyonel Değerlendirme ve Kapsamlı Değerlendirme Sistemi (Professional Assessment and Comprehensive Evaluation System [PACES]) yönlendirmiştir. PACES sınıf içinde öğrenme ve öğretmeyi değerlendirmede kullanılmıştır. Elde edilen sonuçların etkili öğrenme ve öğretme ile bağlantılı olduğu anlaşılmıştır. PACES'in işlevinin aşağıdaki alanları kapsadığı belirlenmiştir: a) uzun dönem planlama b) öğrenme ortamını yönetme c) sınıf atmosferi d) öğrenmeye olanak tanıma ve artırma e) düşünmeye olanak tanıma f) öğrencilerin öğrenmesinde sınıf temelli değerlendirme ve g) profesyonel sorumluluklar. Ölçek için her alanın işlevini içeren 51 madde oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada ise 45 uzman eğitimcinin katıldığı bir panel düzenlenmiştir. Bu panelde ölçek maddeleri öğretmenlerin öğretim yeteneklerine ilişkin inançlarını değerlendirme açısından önemine göre incelenmiştir. Böylelikle, ölçek maddeleri 30 maddeye indirgenerek son haline getirilmiştir. Ölçeğin son hali 4'lü Likert tipinde tasarlanmıştır.

Dellinger ve arkadaşları (2008) çalışmasında birbirinden bağımsız üç araştırmada kullanılan Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği'ne ait temel bileşenler analizi ve güvenilirlik analizi sonuçlarını incelemiştir. Buna bağlı olarak, ölçeğin bu araştırmalar kapsamında faktör yapısı incelenmiştir. Buna göre; Olivier'in (2000, akt. Dellinger ve arkadaşları, 2008) İletişim, Yönetim/Atmosfer, Kişisel Farklılıklara ilişkin Düzenleme, Öğrenci Motivasyonu ve Yüksek Düzeyde Düşünme Becerisi olmak üzere 5 faktöre ulaştığı görülürken; Bobbett'in (2001, akt. Dellinger ve arkadaşları, 2008) çalışmasında Sınıf Yönetimi, İletişim, Planlama ve Kişisel Farklılıklara ilişkin Düzenleme ve Yüksek Düzeyde Düşünme Becerisi olmak üzere 4 faktör bulunduğu görülmektedir. Dellinger (2001, akt. Dellinger ve arkadaşları, 2008) ise çalışmasında Kişisel Farklılıklara ilişkin Düzenleme, Olumlu Sınıf Atmosferini Sürdürme, Öğrenme için Dönüt ve İzleme ve Öğrenme ile İlgili Programı Yönetme olmak üzere 4 faktöre ulaşmıştır. Dellinger ve arkadaşları (2008) Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeğinin farklı araştırmalarda da kullanılabilceğini belirterek bu ölçeğin öğretmenlerin özyeterlik inançlarının nasıl şekillendiğinin anlaşılmasına katkıda bulunacağını vurgulamışlardır. Yukarıda belirtildiği gibi, ölçeğin özgün halinin oluşturulma sürecinde dikkate alınan araştırmaların faktör dağılımları ayrı ayrı incelenmiş ve farklı faktör yapılarının elde edildiği görülmüştür. Bu durum, değişik örneklem gruplarında faktör yapısının tekrarlanmasının bilimsel açıdan yararlı olacağını düşündürmektedir (Çapri, 2006). Bu sebeple, ölçeğin Türkçeye uyarlanması sürecinde faktör yapısının belirlenmesi amacıyla verilere açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Çalışma grubundan toplanan verilerin analizinde Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı (SPSS) 15.0 kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla elde edilen verilere temel bileşenler faktör analizi uygulanmış ve özdeğeri 1'den büyük olan faktörler dikkate alınmıştır. Elde edilen faktör yapısı doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Ölçek bir ay ara ile 85 öğretmen adayına iki kez uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca, ölçeğin tamamı ve alt ölçekler için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının

cinsiyetlerine ve öğrenim düzeylerine göre özyeterlik inançlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Başarı düzeylerine göre adayların özyeterlik inançları arasında fark olup olmadığını belirlemek için ise verilere varyans analizi uygulanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Ölçeğe İlişkin Geçerlik Çalışmaları

Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla elde edilen verilere Kaiser–Meyer–Olkin (KMO) değeri ve Barlett Küresellik Testi uygulanmıştır. KMO değeri 0.942 olarak hesaplanmıştır. KMO oranının 0.5'in üzerinde çıkması verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Eroğlu, 2009). Bununla beraber, KMO oranının yükseklik derecesi veri setinin faktör analizi için uygunluğu ile doğru orantılıdır. Bu araştırmada elde edilen KMO değeri veri setinin faktör analizine uygunluğu için değerlendirildiğinde 'mükemmel' aralığına karşılık geldiği görülmektedir. Bu durum veri setinin faktör analizi için çok uygun olduğunu göstermektedir (Sharma, akt. Eroğlu 2009). Buna ek olarak, Barlett testi anlamlı bulunmuştur [$X^2=3654.243$, $p<0.001$].

Tablo 1. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Değeri ve Barlett Küresellik Testi Sonuçları

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Değeri		0.942
Barlett Küresellik Testi	Approx. Chi-Square	3654.243
	Df	406
	Sig.	0.000

Bu araştırmada Dellinger ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen 'Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği' farklı bir dile dolayısıyla farklı bir kültüre uyarlanmaktadır. Bu sebeple, ölçeğin uygulandığı öğretmen adaylarından toplanan veriler üzerinden nasıl bir faktör yapısı gösterdiğini incelemek amacıyla verilere öncelikle Açımlayıcı Faktör Analizi (*Exploratory Factor Analysis*) uygulanmıştır. Buna ek olarak, açımlayıcı faktör analizi tarafından elde edilen faktör yapısı Doğrulayıcı Faktör Analizi (*Confirmatory Factor Analysis*) ile test edilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Verilere varimax rotasyon yöntemi kullanılarak temel bileşenler analizi (*Principle component analysis*) uygulanmıştır. Özdeğer (*eigen value*) faktörler tarafından açıklanan varyansı hesaplama ile önemli faktör sayısına karar vermede dikkate alınan bir katsayı olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2008). Buna göre faktör analizinde genel olarak özdeğeri 1 ya da 1'den büyük olan faktörler önemli faktörler olarak belirlenir. Bu araştırmada faktör analizi sonucunda özdeğeri 1'den büyük 5 faktörün olduğu belirlenmiştir. Ayrıca temel bileşenler faktör analizi sonucunda faktör yük değeri 0.30'un altında olan veya ölçeğin yapısına uymayan maddeler (22 ve 23. maddeler) elenmiştir. Ölçek maddelerinin tamamı olumlu ifade içermektedir. Analiz sonuçları incelenmiş; faktörler sırasıyla aşağıdaki gibi isimlendirilmiştir. Faktörlere ilişkin ölçek maddeleri parantez içinde verilmiştir.

- Planlama ve Öğrenmeyi Geliştirme (Öğrenmeyi en üst düzeye çıkaracak etkinlikler için zamanı planlı bir şekilde kullanırım, Öğrencilere öğrenmeyi geliştirme ile ilgili öneriler sağlarım),
- Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma (Öğrencilerin işbirliği içinde çalışmasını sürdüreceği bir sınıf ortamı sağlarım, Saygı ve nezaket içeren bir sınıf ortamı sağlarım),

- Etkili Öğrenme-Öğretme Süreci (Öğretme ve öğrenme aktivitelerini olması gerektiği gibi düzenlerim, Yüksek düzeyde düşünme becerisi kullanmaları için ders süresince çeşitli sorular sorulmasını teşvik ederim),
- Bireysel Farklılıklar (Öğrencilerim arasındaki farklılıkları düzenlemede öğretim metotlarını uygun hızda kullanırım),
- Akademik Gelişim (Öğrencilerin akademik gelişimlerinin olumlu etkilenmesini sağlarım).

Tablo 2 incelendiğinde; Planlama ve Öğrenmeyi Geliştirme faktörünün 1, 2, 3, 5, 4, 18, 15, 19, 21 maddelerinden, Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma faktörünün 31, 16, 17, 7, 30, 8, 6 maddelerinden, Etkili Öğrenme-Öğretme Süreci faktörünün 11, 24, 9, 10, 20, 26, 25 maddelerinden, Bireysel Farklılıklar faktörünün 12, 13, 14 ve Akademik Gelişim faktörünün ise 28, 27, 29 maddelerinden oluştuğu görülmektedir. Bu faktörler için özdeğerler sırasıyla aşağıdaki gibi belirlenmiştir: 12.747, 1.477, 1.215, 1.096, 1.049. Birinci faktör olan Planlama ve Öğrenmeyi Geliştirme faktörünün tek başına toplam varyansın %14.820'sini açıkladığı görülmektedir. Planlama ve Öğrenmeyi Geliştirme ile Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma faktörleri ise birlikte toplam varyansın %28.616'sını açıklamaktadır. 5 faktör birlikte toplam varyansın %58.663'ünü açıklamaktadır. Ölçeğe ilişkin faktör analizi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5
1	0.741				
2	0.710				
3	0.670				
5	0.610				
4	0.598				
18	0.580				
15	0.484				
19	0.441				
21	0.417				
31		0.708			
16		0.670			
17		0.633			
7		0.620			
30		0.555			
8		0.549			
6		0.453			
11			0.675		
24			0.596		
9			0.586		
10			0.554		
20			0.524		
26			0.451		
25			0.418		
12				0.683	
13				0.652	
14				0.623	
28					0.771
27					0.667

29					0.624
Özdeğerler	12.238	1.474	1.188	1.077	1.034
Açık. Var.%	14.820	13.796	12.436	8.833	8.778
Cronbach					
alpha	0.889	0.858	0.844	0.781	0.732

Ayrıca, Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği'nin açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktör yapısının toplanan verilerle ne derece uyum gösterdiğini incelemek amacıyla verilere doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi için LISREL 8.51 programı kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda modelin uyum istatistikleri incelenmiştir. Buna göre, $\chi^2 = 1437,61$ (sd=367, p=0.00), RMR=0.034, SRMR=0.082, GFI=0.71, AGFI=0.66 ve RMSEA=0.11 olarak hesaplanmıştır. Analiz sonuçları doğrulayıcı faktör analiz sonucunda, faktör yapısının verilerle çok iyi uyum göstermediğine işaret etmekle birlikte, $\chi^2 = c^2/sd$ oranı, RMR ve SRMR değerleri incelendiğinde, modelin kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğunu göstermektedir. $\chi^2 = c^2/sd$ olduğu dikkate alındığında, $\chi^2 = 3,91$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu oranın 5'ten küçük olması modelin kabul edilebilir olduğunu vurgulamaktadır (Sümer, 2000). SRMR değerinin 0.10'dan küçük olması ise modelin kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Bununla beraber, RMR değerinin modelin iyi bir uyuma sahip olduğunu gösterdiği anlaşılmaktadır.

Modifikasyon indeksi değerleri dikkate alındığında, 2 ile 1, 4 ile 3, 26 ile 25 ve 29 ile 28. maddeler arasındaki korelasyonun yeniden kontrol edilmesi gerektiği düşünülmüştür. Bu madde çiftlerinin anlamca birbirine yakın olduğu görülmüştür. Bu madde çiftleri arasında gözlenen hata korelasyonları modele eklenerek model yeniden incelenmiştir. Analiz sonucunda elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir: $c^2 = 1221,59$ (sd=363, p=0.00), RMR=0.030, SRMR=0.073, GFI=0.74, AGFI=0.69 ve RMSEA=0.99. Büyüköztürk ve arkadaşları (2004) RMSEA ve SRMR değerlerinin 0'a yakın değer vermesinin beklendiğini belirtmişlerdir. Bununla beraber çok boyutlu ve karmaşık modellerde bu değer 0.08 veya 0.10'a kadar olan değerlerin kabul edilebildiğini vurgulamışlardır. Buna paralel olarak Yılmaz ve Çelik (2009) RMSEA değerinin 0.05'ten küçük olmasının modelin çok iyi uyum gösterdiğini belirtmekle birlikte 0.10'a kadar olan değerlerin çok iyi uyum gösterdiğini belirtmese de kabul edilebilir olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada kullanılan modelin 5 faktörden oluştuğu ve karmaşık bir yapıya sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda modelin kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğu söylenebilir.

3.2. Ölçeğe İlişkin Güvenirlik Çalışmaları

Ölçeğin güvenirliliğini belirlemek için hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0.950 olarak belirlenmiştir. Bu katsayı ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Kayış, 2009). Ayrıca, her faktöre ilişkin Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları da hesaplanmış olup bu değerler sırasıyla 0.889, 0.858, 0.844, 0.781 ve 0.732 olarak belirlenmiştir. Test tekrar-test sonuçları incelendiğinde; birinci uygulamada ölçeğin standart sapması ± 0.37458 olarak hesaplanırken ikinci uygulamada ölçeğin standart sapması 3.2072 ± 0.38477 olarak hesaplanmıştır. Test tekrar-test güvenirlilik çalışması kapsamında 85 öğretmen adayına bir ay ara ile uygulanan ölçeğin Pearson korelasyon katsayısı $r = 0.710$ ve $p = 0.001$ olarak hesaplanmıştır. Bu durum ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.3. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeğine İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği'ne vermiş oldukları yanıtlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3'te verilmiştir. Öğretmen adaylarının ölçeğe vermiş oldukları yanıtlar değerlendirilmesi için puan aralığı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

$$\text{Puan Aralığı} = (\text{En yüksek değer} - \text{En düşük değer}) / 4 = 0.75$$

Buna göre, adayların ölçeğe vermiş olduğu yanıtlar değerlendirilirken 1.00–1.75 İnaniyorum, 1.76–2.50 Biraz İnaniyorum, 2.51–3.25 İnaniyorum, 3.26–4.00 Kesinlikle İnaniyorum aralıkları temel alınmıştır.

Tablo 3. Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği Faktörlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçekte Yer Alan Faktörler	N	\bar{X}	Aralıklar	Ss
Planlama ve Öğrenmeyi Geliştirme	243	3.079	İnaniyorum	0.532
Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma	243	3.194	İnaniyorum	0.526
Etkili Öğrenme-Öğretme Süreci	243	3,182	İnaniyorum	0.505
Bireysel Farklılıklar	243	2,983	İnaniyorum	0.596
Akademik Gelişim	243	2,965	İnaniyorum	0.600

Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inanç ölçeği faktörlerine vermiş oldukları yanıtlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3'te görülmektedir. Bulgular, öğretmen adaylarının ölçek faktörlerine ilişkin inançlarının 'İnaniyorum' aralığına karşılık geldiğini göstermektedir.

Öğretmen adaylarının Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeğine vermiş oldukları yanıtların cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız gruplar için t testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Aralıklar	Ss	SD	t	p
Erkek	58	3.0309	İnaniyorum	0.49415	241	1.414	0.161
Kız	185	3.1342	İnaniyorum	0.45592	89.510		

Elde edilen bulgular kız ve erkek öğretmen adaylarının ortalamalarının birbirine yakın olduğunu ve adayların ölçeğe ilişkin görüşlerinin "İnaniyorum" aralığına karşılık geldiğini göstermektedir. $t(241)=1.414$, $p<0.05$ olması sebebiyle kız ve erkek adayların cinsiyetlerine göre özyeterlik inançlarının farklılaşmadığı görülmektedir. Buna ek olarak, adayların ölçekte yer alan faktörlere ilişkin vermiş oldukları yanıtların cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla verilere bağımsız gruplar t-testi uygulanmış, sonuçlar Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Ölçekte Yer Alan Faktörler	Cinsiyet	N	\bar{X}	Aralık	Ss	t	p
Planlama ve Öğrenmeyi Geliştirme	Erkek	58	3.0172	İnaniyorum	0.506	1.010	0.315
	Kız	185	3.0955	İnaniyorum	0.540		
Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma	Erkek	58	3.1108	İnaniyorum	0.569	-1.305	0.195
	Kız	185	3.2201	İnaniyorum	0.511		
Etkili Öğrenme-Öğretme Süreci	Erkek	58	3.0961	İnaniyorum	0.530	-1.449	0.151
	Kız	185	3.2100	İnaniyorum	0.495		
Bireysel Farklılıklar	Erkek	58	2.9080	İnaniyorum	0.663	-1.025	0.308
	Kız	185	3.0072	İnaniyorum	0.574		
Akademik Gelişim	Erkek	58	2.8563	İnaniyorum	0.621	-1.554	0.124
	Kız	185	3,0000	İnaniyorum	0.590		

Faktörlere ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde; Planlama ve Öğrenmeyi Geliştirme faktörü için $t(241)=1.010$, $p<0.05$, Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma faktörü için $t(241)=1.305$, $p<0.05$, Etkili Öğrenme-Öğretme Süreci faktörü için $t(241)=1.449$, $p<0.05$, Bireysel Farklılıklar

faktörü için $t(241)=1.025$, $p<0.05$ ve Akademik Gelişim faktörü için $t(241)= 1.554$, $p<0.05$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, kız ve erkek adayların cinsiyetlerine göre özyeterlik inançlarının farklılaşmadığını göstermektedir.

Öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının öğrenim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla verilere bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeğine İlişkin Puanlarının Öğrenim Düzeyine Göre Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Sınıf	N	\bar{X}	Ss	t	p
3. sınıf	121	3,0399	0.480	2.399	0.020
4.sınıf	122	3,1786	0.443		

Tablo 6 incelendiğinde; sınıf öğretmeni adaylarının ölçeğe vermiş oldukları yanıtlar özyeterlik inançlarının öğrenim türüne göre 4. sınıfların lehine farklılaştığını göstermektedir ($t(241)= 2.399$), $p<0.05$).

Adaylarının özyeterlik inançlarının başarı düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla verilere Varyans Analizi uygulanmıştır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının başarı düzeyleri genel not ortalamaları dikkate alınarak hesaplanmıştır. Öğretmen adayları başarı düzeyine göre 4 grupta incelenmiştir.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği Puanlarının Başarı Düzeyine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	0.704	3	0.235	1.080	0.358
Gruplariçi	51.932	239	0.217		
Toplam	52.637	242			

Bulgular, sınıf öğretmeni adaylarının başarı düzeylerine göre özyeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($F(3, 239)=1.080$, $p<0.05$).

4. SONUÇ

Bu çalışmada Dellinger ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği Türkçe'ye uyarlanmıştır. Bununla beraber, uyarlanan ölçek kullanılarak sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları incelenmiştir. Ölçeğin uyarlanma sürecinde test tekrar–test güvenilirlik çalışması yapılmış ve hesaplanan Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı $r= 0.710$ ve ($p=0.001$) olarak bulunmuştur. Geçerlik çalışmaları kapsamında, ölçeğin faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla KMO değeri ve Barlett Küresellik Testi hesaplanmıştır. Analiz sonuçları KMO değerinin 0.942 olarak belirlendiğini ve Barlett testinin anlamlı bulunduğunu göstermektedir. Verilere uygulanan temel bileşenler faktör analizi sonucunda ölçeğin 5 faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörler sırasıyla Planlama ve Öğrenmeyi Geliştirme, Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma, Etkili Öğrenme-Öğretme Süreci, Bireysel Farklılıklar ve Akademik Gelişim olarak isimlendirilmiştir. Bununla beraber, varimax rotasyon yöntemi kullanılarak uygulanan temel bileşenler faktör analizi sonucunda faktör yük değeri 0,30'un altında olan veya ölçeğin yapısına uymayan 22. ve 23. maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Verilere uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ise modelin kabul edilebilir olduğu belirlenmiştir.

Uyarlama çalışması kapsamında, ölçeğin tümü için hesaplanan Cronbach Alpha değeri 0.950 olarak belirlenirken; ölçeğin faktörlerine ilişkin Cronbach Alpha değerleri sırasıyla

0.889, 0.858, 0.844, 0.781 ve 0.732 olarak belirlenmiştir. Verilere uygulanan analizler Öğretmen Özyeterlik Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Dellinger ve arkadaşları (2008) Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği'nin orijinal halinin geliştirilme sürecinde ölçeğin faktör yapısını bu ölçeğin daha önce kullanıldığı çalışmaları dikkate alarak incelemiştir. Böylelikle, farklı araştırmalarda ölçeğe ilişkin faktörler arasındaki benzerlik ve farklılıkları değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirme sonucunda bazı maddelerin benzer faktörler altında incelendiği görülürken bazı maddelerin de farklı yorumlandığı anlaşılmıştır. Bu araştırmada verilere uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçekte yer alan 16 ve 17. maddelerin Dellinger ve arkadaşlarının (2008) atıfta bulunduğu araştırmalara paralel olarak Olumlu Sınıf Ortamı Oluşturma faktörü altında ele alındığı görülmektedir. Bununla beraber, bazı maddeler ölçeğin özgün halinde yer alan maddelerden farklı yorumlanarak Akademik Gelişim ve Etkili Öğrenme-Öğretme Süreci gibi faktörler adı altında isimlendirilmiştir. Dellinger ve arkadaşları (2008) geliştirdikleri Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeğinin teorik ve psikometrik bakımdan alternatif bir ölçek olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Ayrıca, çevirisinin yapılarak ve uyarlanarak uluslar arası çalışmalarda da kullanılabilirliğini ifade etmiştir. Buna ek olarak, ölçeğin daha sonra yapılacak araştırmalarda kullanılırken, ölçekte yer alan maddelerin işlevselliğinin değerlendirilebileceğini belirtmişlerdir. Bu ölçeğin Türkçeye uyarlanması sürecinde 22. ve 23. maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bu araştırmada verilere uygulanan faktör analizi sonuçları, öğretmen adaylarının özyeterliklerinin, Dellinger ve arkadaşlarının (2008) atıfta bulunduğu çalışmalar ile karşılaştırıldığında, farklılaştığını göstermektedir.

Öğretmen adaylarının ölçek faktörlerine ilişkin inançlarının 'İnanıyorum' aralığına karşılık geldiği tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının başarı düzeylerine göre özyeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca, adayların özyeterlik inançlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı görülmekle beraber öğrenim düzeylerine göre (4. sınıfların lehine) farklılaştığı belirlenmiştir. Bu bulgu adayların öğrenim gördükleri sırada almış oldukları dersler ile açıklanabilir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına ilişkin bilgiler incelendiğinde, bu çalışmaya 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının katıldığı görülmektedir. Sınıf öğretmenliği lisans programı dikkate alındığında; ölçek uygulandığı sırada, 4. sınıfta öğrenim gören adayların 3. sınıf öğretmen adaylarından farklı olarak 4. sınıfa ait alan, genel kültür ve meslek bilgisi derslerini aldıkları görülmektedir. Bu durum, öğretmen adaylarının 4. sınıfta almış oldukları derslerin özyeterlik inançlarının oluşmasında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, Smylie (1988 akt. Tschannen Moran & Hoy, 2007) özyeterliğin öğretim deneyimi sırasında zorlanma (stress) ile bağlantılı olduğunu belirtir. 4. sınıf öğrencilerinin 3. sınıf öğrencilerinden farklı olarak Öğretmenlik Uygulaması dersi kapsamında okullarda uygulama yaptıkları dikkate alındığında, bu uygulamaların özyeterliklerini olumlu olarak etkilediği söylenebilir. Bu sebeple, eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının bu duruma ilişkin bilgilendirilmeleri ve öğretmen adaylarının aldıkları derslerin özyeterlik inançlarını etkilediğini göz önünde bulundurmaları adayların nitelikli bir biçimde yetişmesine katkıda bulunacaktır. Bununla beraber, bundan sonra yapılacak çalışmalarda Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeği'nin daha büyük bir örneklem grubuna uygulanması ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine katkıda bulunacaktır. Ayrıca, sonraki araştırmalarda, ölçeğin sınıf öğretmenlerine uygulanması öğretmen özyeterliği üzerine yapılan çalışmalara katkıda bulunarak etkili öğrenme-öğretme sürecinin sağlanması konusunda fayda sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Aslan, O. ve Uluçınar Sağır, Ş. (2008). Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının bilimsel tutumlarının, öz yeterlik inanç düzeylerinin ve etki eden faktörlerin belirlenmesi, *Proceedings of the 8th International Education Technology Conference*, 868–873.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioural change, *Psychological Review*, 84(2), 191–215.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Kahveci, Ö. ve Demirel, F. (2004). Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4(2), 210–239.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C, Steca, P., & Malone, P. S. (2006). Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. *Journal of School Psychology*, 44, 473–490.
- Çapri, B. (2006). Tükenmişlik Ölçeğinin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 62–77.
- Dellinger, A. B., Bobbett, J. J., Olivier, D. F., & Ellet C. D. (2008). Measuring teachers' self-efficacy beliefs: Development and use of the TEBS-Self. *Teaching and Teacher Education*, 24(3), 751–766
- Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik algı düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 98–110.
- Emmer, E. T., & Hickman, J. (1991). Teacher efficacy in classroom management and discipline. *Educational and Psychological Management*, 51, 753–765.
- Eroğlu, A. (2009). Faktör analizi. Kalaycı, Ş. (Ed). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (pp.321–331)*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Gibson, S., & Dembo, M. (1984). Teacher efficacy: A construct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76(4), 569–582.
- Goddard, R. D., & Goddard, Y. L. (2001). A multilevel analysis of the relationship between teacher and collective efficacy in urban schools, *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 807–818.
- Hoy, W. K., & Woolfolk, A. E. (1993). Teachers' sense of efficacy and the organizational health of schools. *The Elementary School Journal*, 93, 356–372.
- Kayış, A. (2009). Güvenilirlik Analizi. Kalaycı, Ş. (Ed). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (pp.321–331)*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kaya, B., ve Dönmez, C. (2008). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üst düzeyli düşünme becerilerinin öğretimi ile ilgili öz yeterlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(3), 107–122.
- Knoblauch, D., & Woolfolk-Hoy, A. (2008). "Maybe I can teach those kids." The influence of contextual factors on student teachers' efficacy beliefs. *Teaching and Teacher Education*, 24(1), 166–179.
- Lee, V., Dedick, R., & Smith, J. (1991). The effect of the social organization of schools on teachers' efficacy and satisfaction. *Sociology of Education*, 64, 190–208.
- Liaw, E. C., (2009). Teacher efficacy of pre-service teachers in Taiwan: The influence of classroom teaching and group discussions. *Teaching and Teacher Education*, 25(1), 176–180.
- Numanoğlu, G., ve Bayır, Ş. (2009). Bilgisayar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 197–212.

- Sümer, N. (2000). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49–74.
- Taşkın Can, B., Cantürk Günhan, B., ve Öngel Erdal, S. (2005). Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen derslerinde matematiğin kullanımına yönelik özyeterlik inançlarının incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 47–52.
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk-Hoy, A. (2007) The differential antecedents of self-efficacy beliefs of noviced and experienced teachers. *Teaching and Teacher Education*, 23(6), 944–956.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M., ve Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 1–16.
- Woolfolk-Hoy, A., & Burke-Spero, R. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: A Comparison of four measures. *Teaching and Teacher Education*, 21(4), 343–356.
- Yılmaz, V. ve Çelik, E. H. (2009). *Lisrel ile Yapısal Eşitlik Modellemesi-I: Temel Kavramlar, Uygulamalar, Programlama*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yılmaz, K., ve Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2008). İlköğretim okulu Öğretmenlerinin Yeterlik İnançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 143–167.
- Yücel, C., ve Yalçın, M. (2009). Öğretmenlerin özyeterlikleri ve Vatandaşlık Davranışı. *Kırgızistan-Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 221–235.

EXTENDED ABSTRACT

Knoblauch & Woolfolk-Hoy (2008) states that teachers' beliefs about their teaching capabilities influence their teaching effectiveness. The term 'self-efficacy' was used by Bandura (1977) in Social Cognitive Theory. According to Social Cognitive Theory people are capable of human agency, or intentional pursuit courses of action, and that such agency operates in a process called triadic reciprocal causation (Henson, 2001). Reciprocal causation is a multi-directional model in which personal factors and the environment influence behaviours, while the environment is impacted by behaviours and personal factors, and personal factors are impacted by behaviours and the environment (Dellinger, et. al., 2008). Bandura (1977, 3) defines self-efficacy as "beliefs in one's capabilities to organize and execute the courses of action required to produce given attainments". Based on Bandura (1977), Dellinger et. al. (2008, p.752) defines self efficacy beliefs in the context of schools, 'as a teacher's individual beliefs in their capabilities to perform specific teaching tasks at a specified level of quality in a specified situation'.

Dellinger et. al. (2008) argued that the term teacher efficacy is often used synonymously with the term teacher self-efficacy. However, they stated that these two terms have different constructs. Therefore, they claim that should be defined and measured differently. Reviewing the related literature in Turkey, reveals that although some of the researchers focus on teacher efficacy (Numanoğlu & Bayır, 2009; Yılmaz & Çokluk-Bökeoğlu, 2008) some researchers have investigated teachers' self-efficacy beliefs (Ekici, 2008; Taşkın Can, Cantürk-Günhan & Öngel Erdal, 2005; Üstüner, Demirtaş, Cömert & Özer, 2009).

Dellinger et. al. (2008, p.751) indicates that existing measures of teacher efficacy do not adequately reflect the theory of self-efficacy. Therefore, there is a need for a new measure in order to assess teachers' self-efficacy beliefs. In order to assess teachers' self efficacy beliefs Dellinger et. al. (2008) have developed Teachers' Efficacy Beliefs System-Self Form. They claim that this measure reflects the meaning of self-efficacy clearly and accurately. They indicated that this instrument can be refined through continued use in future research which extends what is known about how teachers' self efficacy beliefs structured (p.763). In this research, the *Teachers' Efficacy Beliefs System-Self Form* developed by Dellinger et.

al.(2008) was adapted into Turkish. In addition to this, preservice teachers' self-efficacy beliefs were investigated through using the adapted version of this measure.

Data were collected from the 243 primary preservice teachers enrolled in a university established in Marmara region. Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 15.0 was used in order to analyse the data. During the adaptation process, the appropriateness of the variables to the analysis was tested through the Barlett test of sphericity and Kaiser-Meyer-Olkin test (KMO). The KMO measure for this analysis was calculated as 0.942 and Bartlett's Test of Sphericity ($X^2 = 3654.243$, $p < 0.001$) was also found significant for this research. A factor analysis through the principal components method was used. Regarding the analysis, item 22 and 23 were found inappropriate. These items therefore were taken out of the instrument. The results revealed that the adapted measure have 5 factors. These factors are: Planning and Developing Learning, Creating Positive Classroom Environment, Effective Teaching and Learning Process, Individual Differences and Academic Development. Cronbach α coefficient for the overall measure is calculated as 0.950. In addition to this, Cronbach α coefficient for each factor is also calculated. Pearson correlation coefficient was calculated as $r = 0.710$ and $p = 0.001$. In addition to this, confirmatory factor analysis was also used. The results reveal that the adapted measure of the Teachers' Efficacy Beliefs System-Self Form is a valid and reliable instrument.

The adapted version of the Teachers' Efficacy Beliefs System-Self Form was employed preservice teachers who enrolled in primary education programme. Independent samples t-tests and analysis of variance was used in order to examine the effects of preservice teachers' success level, gender and grade level. Findings revealed that there was no significant difference of preservice teachers' self-efficacy beliefs amongst success levels and gender. However, there was a significant difference of their self-efficacy beliefs according to the grade level in favour of final year preservice teachers. This can be explained through the courses preservice teachers have taken. The results indicate that the courses preservice teachers have taken during their 4th year play an important role in structuring their self-efficacy beliefs. Parallel to this finding, Smylie (1988 cited in Tschannen-Moran & Hoy, 2007) also links teacher self-efficacy to the amount of stress experienced in teaching. Concerning the fact that final year primary preservice teachers take the course of Teaching Practice, there is a possibility that teaching practice have a positive impact on structuring preservice teachers' self-efficacy beliefs. Therefore, informing teacher educators about this issue will help us to train them effectively. In future, employing the instrument to a bigger sample will contribute the validity and reliability of the research. Besides, employing the instrument to the primary teachers will provide us information of effective teaching-learning process.

Başvuru Tarihi: 28-05-2010

Kabul Tarihi: 21-07-2010